

กลองวินิจฉัยเกร์

กลองวินิจฉัยเกร์ สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาพระยุธวงค์ (ติศ บุนนาค) ได้ทำกลองขนาดใหญ่ ทำด้วยไม้รักชดมัน มีเส้นผ่าศูนย์กลาง ๖๒ เซนติเมตร สูง ๑๓๖ เซนติเมตร หน้ากลองซึ่งด้วยหนังควายเผือกนำเข้ามานมเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งที่ดำรงตำแหน่งเป็น เจ้าพระยาพระคลัง ได้ออกไปบูรณะเมืองจันทบุรี ใน พ.ศ. ๒๓๙๐

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริว่า ในสมัยก่อนราษฎรผู้มีความทุกข์ร้อนจะทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาได้ก็ต่อเมื่อเป็นเวลาที่พระมหากษัตริย์เสด็จออกนอกพระราชวัง หากสามารถติดกลองร้องฎีกาได้ทุกวันโดยไม่ต้องรอลงเวลาที่เสด็จออกนอกพระราชวัง ก็จะเป็นการบำบัดทุกข์ของราษฎรได้อีกประการหนึ่ง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อกลองสำหรับติดกลองร้องฎีกาว่า **กลองวินิจฉัยเกษี** ตั้งไว้ที่ทิมดาบ ในบริเวณพระบรมมหาราชวัง ให้กรมวังลั่นกัญแจไว้ เมื่อผู้ใดจะไปร้องถวายฎีกา กรมวังก็จะไปไขกัญแจให้ เมื่อติดกลองแล้วตำรวจเวรจะไปจับตัวผู้ติดกลองพร้อมเรื่องราวแล้วจึงนำความขึ้นกราบบังคมทูลฯ เพื่อมีพระบรมราชโองการตรัสสั่งให้ผู้ใดเป็นผู้ชำระความแล้วจึงส่งเรื่องที่มีผู้ร้องถวายฎีกาไปตามรับสั่งนั้น พระองค์จะตรัสถามในเรื่องที่มีผู้ร้องถวายฎีกาเสมอ ๆ ตระลาการผู้ชำระความต้องชำระความไปตามกฎหมาย ด้วยความถูกต้องให้ความยุติธรรมแก่ผู้ร้องถวายฎีกา การติดกลองร้องฎีกานั้นราษฎรผู้ที่จะเข้าไปติดกลองร้องฎีกาต้องเป็นผู้ที่ได้รับความทุกข์ยากอย่างมาก เพราะต้องเสียเงินเป็นค่าไขกัญแจให้แก่เจ้าพนักงานหรือบางครั้งก็จะถูกเจ้าพนักงานโยยตีก่อนจะติดกลองร้องฎีกา

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เลิกประเพณีติดกลองร้องฎีกา และโปรดเกล้าฯ ให้มีการป่าวประกาศให้ราษฎรทราบหมายกำหนดการที่พระองค์จะเสด็จออกรับฎีกา ณ พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ เดือนละ ๔ ครั้ง ในวันขึ้น ๗ ค่ำ, แรม ๗ ค่ำ, แรม ๑๓ ค่ำ ในเดือนขาด และแรม ๑๔ ค่ำ ในเดือนเต็ม หากบางครั้งใกล้วันพระ พระองค์ไม่เสด็จออกก็จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นมเหศวรศิววิลาส เสด็จออกรับฎีกาแทนพระองค์ เมื่อเวลาที่จะเสด็จออกโปรดให้ติดกลองวินิจฉัยเกษีเรียกผู้ที่จะถวายฎีกามาชุมนุมกันที่หน้าพระที่นั่ง เมื่อพระองค์ทรงรับการถวายฎีกาแล้ว จะพระราชทานเงิน

บำเหน็จแก่ผู้ที่ถวายฎีกาคนละ ๑ สลึง หากชำระความได้ความตามจริงที่ร้อง
ถวายฎีกาจะพระราชทานรางวัลให้อีก ๑ สลึง เป็นค่ากระดาษ ดินสอดและ
ค่าจ้างเขียน แต่ถ้าผู้ใดถวายฎีกาเป็นความเท็จก็จะถูกลงอาญาตามจารีต
ประเพณี ผู้ที่จะทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาต้องเขียนคำฎีกาลงในกระดาษแบบสมุดฝรั่ง
แทนการเขียนลงในกระดาษม้วนยาว ๆ เพื่อสะดวกในการอ่านและต้องใช้คำสุภาพ
แจ้งชื่อผู้ที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้อง ลงชื่อผู้ถวายฎีกาหรือผู้ถวายแทนให้เรียบร้อย
ภายหลังพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่าราชฎีกรัฐธรรมนูญ
ปฏิบัติดีแล้ว จึงโปรดเกล้าฯ ให้เลิกการตีกลองร้องฎีกา และให้สร้างหอสำหรับ
เก็บกลองวินิจฉัยเกร็ดไว้ที่ข้างป้อมสิงขรชั้นตรี ริมประตูเทวาพิทักษ์

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนคร สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระยาดำรงราชานุภาพ จึงขอพระราชทานกลองวินิจฉัยเกร็ดมาตั้งจัดแสดง
ไว้ในพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนคร ซึ่งปัจจุบัน คือ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
พระนคร